

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşleri

The Knowledge Level and Opinions of Medical Faculty Students About Traditional and Complementary Medicine

Arzu Ayraller¹, Onur Öztürk², Muhammet Ali Oruç³, Erdiñ Yavuz²

- ¹) Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Giresun
- ²) SB Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, Samsun
- ³) Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kırşehir

Çıkar çatışması:

Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

İletişim adresi:

Erdiñ Yavuz
erdincyavuz@gmail.com

Geliş tarihi: 12/12/2019

Kabul tarihi: 29/09/2020

Yayın tarihi: 25/12/2020

Özet

Amaç: Sağlık profesyonellerinin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) hakkında bilgi edinmeleri ve bir kanaat oluşturmaları dönemin bir beklentisi haline dönüşmüştür. Çalışmamızda tıp fakültesi öğrencilerinin GETAT hakkındaki bilgi düzeyi ve görüşleri araştırılmıştır.

Yöntem: Bu bir kesitsel anket araştırması olup Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerine Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında uygulanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya 140 öğrenci dahil edilmiş olup kız öğrenciler çoğunluktadır (%59,7). Öğrenciler arasında bilinirliği en yüksek düzeyde olan GETAT yöntemi Kupa uygulamasıdır (%82,1). GETAT uygulamalarının çoğunlukla medyadan öğrenildiği saptanmıştır (%47,1). Tamamlayıcı tıpla ilgili bir meslek sahibi olmak isteyenlerin oranı %24,3'tür. Öğrencilerin %47,9'unun GETAT'a bakış açısı olumludur. GETAT uygulamalarını medyada olumlu haberlerde duyanların oranı %59,3'tür. Klasik tıp ve GETAT'ın birbirini tamamlayabileceğini düşünenlerin oranı %84,3'tür. Ailesi GETAT'a başvuranların GETAT'a bakış açıları daha olumlu görülmüştür (p=0,04)

Sonuç: Tıp fakültesi öğrencilerinde tamamlayıcı tıbbi ilgi yüksek bulunmuştur. Tıp fakültelerinde klasik tıp ve GETAT'ın entegre şekilde sunulabileceği müfredata ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Modern terapiler, geleneksel tıp, Tıp Fakültesi

Summary

Objective: Traditional and Complementary Medicine is a popular topic in healthcare community. It has become an expectation of the health professionals to learn about Traditional and Complementary Medicine and form an opinion. In this study, the knowledge levels and opinions of medical students regarding Traditional and Complementary Medicine were investigated.

Methods: This was a cross-sectional study and was applied to students of Giresun University Faculty of Medicine between April and May 2019. Statistical analyzes were evaluated using the SPSS 20.0 package program.

Results: A total of 140 students were included in the study and female students were the majority (59.7%). Among the students, the Traditional and Complementary Medicine method which had the highest level of awareness was the cupping therapy (82.1%). Traditional and Complementary Medicine applications were mostly learned from the media (47.1%). The rate of those who wanted to perform applications related to complementary medicine was 24.3%. 47.9% of the students had positive views on Traditional and Complementary Medicine. The rate of those who heard Traditional and Complementary Medicine applications in the news and the media presented with a positive manner was 59.3%. The rate of those who thought that classical medicine and Traditional and Complementary Medicine can complement each other was 84.3%. It was seen that students whose family members tried Traditional and Complementary Medicine had more positive opinions towards them (p = 0,04).

Conclusion: Our results suggested that there was a high interest in complementary medicine among medical students. This interest warrants a curriculum in which classical medicine and Traditional and Complementary Medicine can be integrated.

Keywords: Complementary therapies, traditional medicine

Giriş

Tüm kültürlerde Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) uygulamaları kullanılmaktadır; fakat GETAT'ın modern sağlık hizmetlerindeki konumu özellikle son yıllarda tartışma konularına girmiştir. Dünyada ve Türkiye'de medya kanalı ile GETAT uygulamalarına devamlı atıf yapılmaktadır. Yürürlüğe 27 Ekim 2014 tarihinde giren GETAT Uygulamaları Yönetmeliği ile ülkemizde GETAT uygulamaları belirlenmiş, nerede ve hangi şartlarda yapılabileceği düzenlenmiştir.

Bu yönetmeliğe göre sertifikalı hekimler tarafından yürütülebilecek 15 yöntem ilan edilmiştir: Akupunktur, hipnoz, apiterapi, fitoterapi, homeopati, kayropratik, mezoterapi, larva uygulaması, müzik terapi, osteopati, ozon uygulaması, kupa uygulaması, proloterapi, refleksoloji ve sülük tedavisi.^[1] Bu uygulamalar geniş bir alana hitap etmektedir, öyle ki mekanik, psikolojik ve biyolojik mekanizmalardan yararlanılmaktadır. GETAT yönetmeliği ile bu tedavilere yasal bir zemin kazandırılmış olup yanlış kişilerce yanlış yerlerde yapılan uygulamaların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de tıp fakültelerinde veya sağlıkla ilgili diğer lisans eğitimlerinde ortak, devamlı ve standardize bir GETAT eğitimi bulunmamaktadır. Fakat bazı tıp fakülteleri istisna olarak gösterilebilir. Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem 3 öğrencilerine 'Geleneksel ve Tamamlayıcı Tedaviler' adıyla, dönem 6 öğrencilerine ise 'Akupunktur ve Tamamlayıcı Tedaviler' adıyla Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından kısa süreli eğitim verilmektedir. Yine, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem 3 öğrencilerine 'Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp' adıyla Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından kısa süreli eğitim verilmektedir.^[2-4]

GETAT sağlık sektöründe popüler bir konudur.

Sağlık profesyonellerinin GETAT hakkında bilgi edinmeleri ve bir kanaat oluşturmaları mevcut dönemin bir beklentisi haline dönüşmüştür. Bu çalışmada amacımız tıp fakültesi öğrencilerinin GETAT hakkındaki bilgi düzeyi ve görüşleri araştırmak olup, çıktılarının GETAT'ın tıp fakültesi müfredatına dahil edilme olasılığını güçlendireceği tahmin edilmektedir.

Gereç ve Yöntem

Çalışma kesitsel bir anket araştırmasıdır. Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerine Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında, sosyodemografik bilgileri içeren 8 soru ve GETAT hakkında bilgi ve görüşlerini sorgulayan 12 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın yapıldığı sırada Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tüm sınıflarda toplam 360 öğrenci bulunmaktaydı.

Fakülte akademik takviminde GETAT ile ilgili bir ders verilmemekteydi. Anket, sınıf gözetilmeksizin ders aralarında dersliklerde ulaşılabilen ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere uygulandı. GETAT ile ilgili soruların biri ikili Likert, 7'si üçlü Likert ve 3'ü dörtlü Likert tarzda oluşturulmuştur, bir soru ise 16 şıktan oluşmaktadır ve birden çok şık aynı anda işaretlenebilmektedir.

Sosyodemografik bilgilerde sorulan boy ve kilo değerlerinden öğrencilerin vücut kitle indeksleri (VKİ) hesaplanmış olup literatür baz alınarak 18,5 kg/m² ve altı zayıf, 18,5 ile 24,99 kg/m² arası normal, 25 ile 29,99 kg/m² arası fazla kilolu ve 30 kg/m²'nin üzeri obez olarak değerlendirilmiştir.^[5] Tanımlayıcı istatistiklerin belirtilmesinde yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

Analitik olarak ifade edilen verilerin karşılaştırılmasında ise ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiştir. Etik kurul onayı 9013-

9838-000-E.20088 sayı ile Giresun Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'nca sağlanmıştır.

Bulgular

Bu çalışmaya 140 öğrenci dahil edilmiş olup kız öğrenciler çoğunluktadır (%59,7, n=83). Katılımcıların yaş ortalaması 20,48 ± 1,83 yıl, boy ortalaması 170,06 ± 8,29 cm, ağırlık ortalaması 66,35 ± 14,64 kg olup, %66,4'ü (n=93) normal VKİ aralığındadır. Sigara içiciliği %15,7 (n=22) olarak tespit edilmiştir. Demografik veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Öğrenciler arasında bilinirliği en yüksek düzeyde olan GETAT yöntemi kupa uygulamasıdır (%82,1). En az bilinenler ise sülük tedavisi (%4,3), proloterapi (%5) ve karyopraktik (%5) olarak göze çarpmıştır (Tablo 2). GETAT uygulamalarının çoğunlukla medyadan öğrenildiği saptanmıştır (%47,1, n=66).

Tablo 1. Demografik veriler

Parametre	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	83	59,3
Erkek	57	40,7
VKİ		
<18,5 kg/m ²	15	10,7
18,5-25 kg/m ²	93	66,4
>25 kg/m ²	32	22,9
İlerlemek İstenilen Branş		
Temel bilim	3	2,1
Dahili bilim	46	32,9
Cerrahi bilim	52	37,1
Yok/kararsız	39	27,9
Kronik Hastalık		
Var	14	10,0
Yok	126	90,0
Sigara içiciliği		
Kadın	8	9,6
Erkek	14	24,6

Hekim olduğunda tamamlayıcı tıpla ilgili uygulamalar yapmak isteyen öğrencilerin oranı %24,3'tür (n=34). Öğrencilerin %47,9'unun (n=67) GETAT'a bakış açısı olumlu iken, %11,4'ünün (n=16) olumsuzdur, %40,7'si (n=57) ise kararsızdır.

Klasik tıp ve GETAT'ın birbirini tamamlayabileceğini düşünenlerin oranı %84,3'tür (n=118). Ailesinde GETAT uygulamalarına yolu düşenlerin oranı %44,3'tür (n=62). Ülkemizde daha fazla GETAT merkezine ihtiyaç olduğunu düşünenlerin oranı %37,1'dir (n=52). GETAT uygulamalarının çoğunlukla eğitimini alan herkesin uygulayabileceği düşünülmektedir (%62,9, n=88).

GETAT uygulamalarını medyada olumlu haberlerde duyanların oranı %59,3'tür (n=83). Medyada çıkan bu haberler GETAT'a bakış açısını etkilememektedir (p=0,36). GETAT'ın derslerde başarılı olmak için kullanılabilirliğini düşünenlerin oranı %30'dur (n=42). Muska, dua, büyü gibi ruhani yaklaşımların bir GETAT yöntemi olduğunu düşünenler

Tablo 2. Tamamlayıcı tıp yaklaşımları bilinirliği

Tamamlayıcı tıp yaklaşımları hangileridir?	n	%
Kupa uygulaması	115	82,1
Akupunktur	103	73,6
Hipnoz	102	72,9
Müzik Terapi	87	62,1
Ozon uygulaması	60	42,9
Larva uygulaması	53	37,9
Homeopati	29	20,7
Mezoterapi	24	17,1
Refleksoloji	23	16,4
Apiterapi	21	15,0
Osteopati	11	7,9
Fitoterapi	41	29,3
Proloterapi	7	5,0
Kayropraktik	7	5,0
Sülük tedavisi	6	4,3

%4,3'lük (n=6) bir kesimdir, %10 (n=14) ise kararsızdır.

Meslek hayatında GETAT uygulamaları yapmak konusunda erkekler kızlara göre daha isteklidir (p=0,02), fakat GETAT uygulamalarını olumlu ve gerekli görme açısından cinsiyete göre farklılık gözlenmemiştir (p=0,33). Kronik bir hastalığa sahip olma durumuna göre GETAT'tan meslek sahibi olma isteği ve GETAT'a bakış açısı yönünden farklılık görülmemiştir (sırasıyla p=0,54, p=0,87).

Ailesi GETAT'a başvuranların meslek hayatlarında GETAT uygulamaları yapma isteği diğer katılımcılardan farklı değildir (p=0,29) fakat GETAT'a bakış açıları daha olumlu görülmüştür (p=0,04). Muska, dua, büyü gibi ruhani yaklaşımları bir GETAT yöntemi olarak zannetme durumuna göre GETAT uygulamaları yapma isteği ve GETAT'a bakış açısı yönünden farklılık görülmemiştir (sırasıyla p=0,56, p=0,74).

Tartışma

Bu çalışma, Karadeniz bölgesindeki tıp fakülteleri dahilinde GETAT'a yönelik yapılmış az sayıdaki çalışmadan biridir. Türkiye'de GETAT uygulamaları konusunda sağlık profesyonelleri ve tıp öğrencilerinin bilgi düzeylerini ve tutumlarını irdeleyen çalışma sayısı giderek artmaktadır.^[6-10] Bu çalışmalar, ilerleyen dönemlerde GETAT'ın yaygınlaşması ve tıp fakültesi müfredatına entegrasyonu açısından değerlidir.

GETAT'ın doğru yerlerde ve ellerde uygulanması, GETAT üzerinden oluşturulan umut tacirliğini ve hasta mağduriyetini yok edebilir, sağlığın geliştirilmesine ve hastalıkların tedavisine yardımcı olabilir. Tıp fakültelerinde verilecek GETAT eğitimi, öğrencilerin mezun olduktan sonraki spesifik uğraşlarını şekillendirebilir veya gündeme gelen bir konu hakkında kanıta dayalı bilgi sahibi olmalarını sağlayabilir.^[6]

Yapılmış birçok çalışmada tıp öğrencilerinin GETAT yöntemleri konusunda ilgili, olumlu ve bilgili oldukları; bu durumun yaşa, cinse, sınıfa ve okula göre değiştiği tespit edilmiştir.^[11-13] Fakat yüksek ilgiye rağmen tıp öğrencilerinin bilgi düzeyinin oldukça yetersiz bulunduğu çeşitli çalışmalar da mevcuttur.^[7,14,15] Kendi verilerimize göre tıp öğrencilerinin neredeyse yarısı GETAT'a olumlu bakmakta ve neredeyse çeyreği GETAT uygulamasını planlamaktadır. Klasik tıp ve GETAT'ın birbirini tamamlayabileceği düşüncesi ise oldukça sıktır.

Fakat GETAT'ı kimin uygulayabileceği noktasında katılımcılarımızda bilgi eksikliği göze çarpmıştır, maalesef sertifikalı hekim olma zorunluluğunu bilen sayısı oldukça azdır. Türkiye'de 18 yaş ve üstü bireylerde bir alternatif tıp yöntemi kullanma oranının %70 olduğu hatırlanacak olursa, üniversitelerde tıp müfredatına GETAT dersleri eklenmesi, öğrencilere sağlık profesyoneli olma süreçlerinde bilgi ve tutum konusunda katkı sağlayabilir.^[16] Keza, Gardiner ve ark.^[17] çalışmalarında sağlık okuryazarlığı ile GETAT deneyimi arasında pozitif yönlü bir ilişkili olduğu gösterilmiştir.

Altan ve ark.^[9] tıp fakültesi öğrencileri arasında yaptıkları çalışmalarında, medyanın GETAT konusunda en sık bilgi edinilen kaynak olduğu belirtilmiştir. Birçok çalışmada medyanın, özellikle de internetin en sık yararlanılan kaynak olarak tespit edilmiştir.^[15,18] Kendi çalışmamızda da benzer şekilde medya en sık bilgi kaynağı olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun yanında medyaya yansıyan GETAT ile ilgili haberlerin negatif veya pozitif içeriğinin, katılımcıların GETAT'a bakış açısını etkilemediği görülmüştür. Bu ilginç sonucun olası sebebi, öğrencilerin GETAT'a kanıta dayalı tıp çerçevesinde bakması ve medyayı yeterince ciddiye almaması olabilir.

Sönmez ve ark.^[10] tıp öğrencileri arasında GETAT yöntemlerinden en sık fitoterapi ve kupa uy-

gulamalarının kullanıldığını tespit etmişlerdir. Altan ve ark.^[9] çalışmasında masaj ve bitkisel tedavinin en sık bilinen GETAT yöntemleri olduğu görülmüştür. Katılımcılarımız arasında en sık bilinen yöntem olarak kupa uygulaması ön plana çıkmıştır. Bunun sebebi yine medyayla ilintili olarak Michael Phelps, Justin Bieber gibi dünyaca ünlü ikonların deneyimleri olabilir.^[19,20] Birçok çalışmada kayropraktik en az bilinen GETAT yöntemi olarak saptanmıştır.^[7,9,10,15,18] Bu çalışmada da kayropraktik, proloterapi ve sülük tedavisi ile birlikte bilinirliği en son sırada yer alan uygulamadır ve literatürle uyumludur.

Erci'nin çalışmasında GETAT'a yönelik olumsuz tutumun erkeklerde kadınlara göre anlamlı olarak daha sık olduğu bulunmuştur.^[21] Benzer olarak Featherstone ve ark.^[22] çalışmasında erkeklere kıyasla kadınlarda GETAT uygulamalarını kullanma sıklığı daha yüksek saptanmıştır. Yaptığımız çalışmada GETAT'a bakış açısı cinsiyete göre değişmemekteydi, fakat erkek öğrencilerin kızlara nazaran GETAT uygulamalarını sonraki meslek hayatlarında uygulama istekleri daha fazlaydı. Cinsiyetler arası tutum farklılığını analiz etmenin çok zor olması bu çalışma açısından bir kısıtlılık olmakla beraber, mesleki kaygı ve kişisel tatmin ilk akla gelen olası sebeplerdir.

Tıp öğrencileri ağır eğitim koşulları ve TUS

kaygısı açısından büyük bir baskı altındadır. Öğrencilerimizin yaklaşık üçte biri GETAT'ın akademik başarılarına yardımcı olabileceğine inanmaktadır. Öğrencilerde fitoterapi ve müzik terapi gibi uygulamaların ağrı, uykusuzluk ve yorgunluk ile mücadele amacıyla kullanıldığını gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür.^[23]

GETAT, kronik hastalıklara sahip insanlara birçok yönden yardımcı olabilir ve kronik hastalığı olan insanlar genellikle GETAT'tan yardım istemektedir.^[24] Ancak çalışmamızda kronik hastalık mevcudiyeti ve GETAT arasında bilgi ve tutum farklı görülmemiştir.

Sonuç

Tıp fakültesi öğrencilerinde tamamlayıcı tıbbi ilgi yüksek bulunmuştur. Medyanın bu konudaki en önemli kaynak olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, ailesi geleneksel ve tamamlayıcı tıpla ilgilenen öğrencilerin bu uygulamalara daha olumlu baktıkları görülmüştür. Medyanın, ailenin ve diğer paydaşların bu uygulamalar konusunda öğrencileri yeterince bilgilendiremeyeceği açıktır. Tıp fakültelerinde klasik tıp ve GETAT'ın entegre şekilde sunulabileceği müfredata ihtiyaç vardır. Tıp eğitimi sırasında kazandırılacak GETAT farkındalığı sağlığa katkıda bulunmak ve kötüye kullanımı azaltmak gibi önemli çıktılara sahip olabilir.

Kaynaklar:

1. Resmi Gazete. Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları yönetmeliği. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027-3.htm/> adresinden 02.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
2. Atatürk Üniversitesi. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi 2018-2019 Eğitim-Öğretim Programı. <http://webarsiv.atauni.edu.tr/~408/> adresinden 10/07/2019 tarihinde erişilmiştir.
3. Düzce Üniversitesi. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Dönem III Ders Programı. <http://www.tip.duzce.edu.tr/Sayfa/852/donem-3/> adresinden 10.07.2019 tarihinde erişilmiştir.
4. Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi. Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Dönem III Ders Programı. <https://tip.afsu.edu.tr/wp-content/uploads/sites/2/2019> adresinden 21.07.2020 tarihinde erişilmiştir.
5. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Obezite tanı ve tedavi kılavuzu 2019. http://www.temd.org.tr/admin/uploads/tbl_kilavuz/20190506163904-2019tbl_kilavuz5ccdc9e5d.pdf adresinden 21.07.2020 tarihinde erişilmiştir.
6. Yıldırım Y, Parlar S, Eyigor S, et al. An analysis of nursing and medical students' attitudes towards and knowledge of complementary and alternative medicine (CAM). *J Clin Nurs* 2010;19(7-8):1157-66.
7. Ergin A, Hatipoğlu C, Bozkurt Aİ, ve ark. Uzmanlık ve tıp öğrencilerinin tamamlayıcı-alternatif tıp hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları. *Pamukkale Tıp Dergisi* 2011;4(3):136-43.
8. Akan H, İzbrak G, Kaspar E, et al. Knowledge and attitudes towards complementary and alternative medicine among medical students in Turkey. *BMC Complementary and Alternative Medicine* 2012;12:115.
9. Altan S, Rahman S, Çam S. Tıp fakültesi öğrencilerinin tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemleri ile ilgili bilgi ve tutumları. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics* 2014;22(3):81-8.
10. Sönmez CI, Başer DA, Küçükdağ HN, ve ark. Tıp fakültesi öğrencilerinin geleneksel ve tamamlayıcı tıp ile ilgili bilgi durumlarının ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Konuralp Tıp Dergisi* 2018;10(3):276-81.
11. Sahar T, Sallon S. Attitudes and exposuer of Israeli medical students to complementary medicine-a survey. *Harefuah* 2001;140(10):907-10.
12. Lie DA, Boker J. Comparative survey of complementary and alternative medicine attitudes, use and information-seeking behaviour among medical students, residents and faculty. *BMC Med Educ* 2006;9(6):58.
13. Furnham A, McGill C. Medical students' attitudes about complementary and alternative medicine. *J Altern Complement Med* 2003;9(2):275-84.
14. Yeo AS, Lee CH. Perceptions of complementary and alternative medicine amongst medical students in Singapore – a survey. *Acupunct Med* 2005;23(1):19-26.
15. Doğanay S, Guzel D, Öztürk D, et al. Complementary and alternative medicine: understanding, attitude and usage among Turkish health sciences and medical students. *J Contemp Med* 2018;8(1):48-54.
16. Uzun O, Tan M. Nursing students' opinions and knowledge about complementary and alternative medicine therapies. *Complementary Therapies in Nursing & Midwifery* 2004;10:239-44.
17. Gardiner P, Mitchell S, Filippelli AC, et al. Health literacy and complementary and alternative medicine use among underserved inpatients in a safety net hospital. *J Health Commun* 2013;18(Suppl 1):290-7.
18. Kılıç S, Ogur R, Yaren H, et al. Knowledge of and attitudes toward complementary and alternative medicine amongst medical students in a Turkish medical school. *Pak J Med Sci* 2009;25(2):319-24.
19. Musumeci G. Could cupping therapy be used to improve sports performance? *J Funct Morphol Kinesiol* 2016;1(4):373-7.
20. Jenkinson H, DiCicco B. Sporty spots. *JAMA Dermatol* 2018;154(1):66.
21. Erci B. Attitudes towards holistic complementary and alternative medicine: a sample of healthy people in Turkey. *J Clin Nurs* 2007;16(4):761-8.
22. Featherstone C, Godden D, Gault C, et al. Prevalence study of concurrent use of complementary and alternative medicine. *Am J Public Health* 2003;93:1080-2.
23. Ünal KS, Gözüyeşil E, Tar E. Üniversite öğrencilerinde uykusuzluk, yorgunluk ve ağrıda kullanılan tamamlayıcı ve alternatif yöntemler. *Cukurova Med J* 2019;44(2):602-11.
24. Çakmak S, Nural N. Kronik hastalıklarda tamamlayıcı ve alternatif tedavi uygulamaları. *Türkiye Klinikleri J Intern Med Nurs-Special Topics* 2017;3(2):57-64.